

Штучний інтелект і прийняття тактичних рішень

Олег Булуков

Канд. юрид. наук, доц., Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1598-0542>, e-mail: oblehrer@gmail.com

Розглянуто використання штучного інтелекту при прийнятті тактичних рішень. Зазначено, що штучний інтелект у таких випадках дасть змогу уникнути впливу суб'єктивного чинника на аналізування та оброблення інформації.

Ключові слова: тактичне рішення; штучний інтелект; кримінальне провадження.

Artificial Intelligence and Tactical Decision-making

Oleg Bululukov

The author considers the use of artificial intelligence in tactical decision-making. It is noted that artificial intelligence in such cases will allow avoiding the influence of the subjective factor on the analysis and processing of information.

Keywords: tactical decision; artificial intelligence; criminal proceedings.

Основою прийняття тактичного рішення у процесі розслідування кримінального провадження є мета здійснити тактичний вплив. Прийняття певного рішення завжди опосередковано метою, тому що мета — це кінцевий результат, «те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти» [1]. Досягти мети можливо шляхом прийняття тактичних рішень із урахуванням чинників, що впливають на вибір рішення, з-поміж них: час, засоби впливу, наявність ризику отримання негативного результату тощо. Важливість прийняття оптимального тактичного рішення продукується необхідністю отримання доказової інформації, яка може бути покладена в основу обвинувачення особи. Однак прийняття тактичного рішення здійснюється на рівні мисленої діяльності і містить аналіз вихідної інформації, яка досить часто є водночас значною за обсягом та невизначеною.

Варто зауважити, що в сучасних реаліях аналіз інформації та її опрацювання в умовах дефіциту часу викликають певні труднощі для осіб, які здійснюють розслідування. Вірогідність таких ситуацій на досудовому розслідуванні та допущення помилки у процесі підготовки до прийняття тактичного рішення є значними. Зазначене вимагає здійснення пошуку шляхів оптимізації розумової діяльності особи на етапі підготовки прийняття зазначених вище рішень. Одним із таких напрямів є використання сучасних інформаційних технологій, систем та засобів цифрових технологій, зокрема, і технологій

штучного інтелекту. До того ж штучний інтелект — це продукт, створений людиною, який значною мірою розширює можливості здійснення аналізу великого обсягу інформації та надає допомогу людині у прийнятті необхідних рішень. У криміналістичній літературі зазначено, що «станом на сьогодні в Україні, на жаль, на законодавчому рівні не визначено поняття, види (форми) штучного інтелекту, принципи, межі, умови й порядок його застосування тощо» [2, с. 23].

На сьогодні запропонувати органу досудового розслідування готову та досконалу модель цифрових технологій та програм, які б давали змогу розв'язувати проблеми аналізу ситуацій (інформації) у кримінальному провадженні і на цій підставі приймати єдине правильне рішення, ми не можемо. Такі технології та програми сьогодні пропонуються та проходять адаптацію зазвичай у тестовому режимі або експериментально. Можна сказати, що сьогодні уже створено наукові та практичні передумови для розроблення та впровадження таких технологій у практичну діяльність.

Здійснення аналізу та оброблення інформації у кримінальному провадженні за допомогою штучного інтелекту дасть змогу отримати об'єктивні висновки щодо розв'язання окремих ситуацій, які мають місце в розслідуванні. Будь-яка ситуація, яка розв'язується шляхом прийняття тактичних рішень різного виду, є інформаційною системою, що містить багатьох компонентів.

У результаті аналізу ситуації можна визначити, які компоненти потребують здійснення на них тактичного впливу та можливі наслідки впливу у вигляді отриманих змін. Особа, яка проводить розслідування, завжди перебуває в режимі аналітичної напруги, що вимагає використання доступних методів отримання доказової інформації. До того ж використовують знання, отримані під час навчання у закладі освіти та в процесі практичної діяльності (у процесі розслідування та розкриття кримінальних правопорушень). Для прийняття нескладних тактичних рішень таких знань достатньо. Проте у складних ситуаціях ризик вибору неправильного рішення щодо напряму тактичного впливу значно зростає. Це пояснюється невизначеністю, яка є наслідком неможливості здійснити точний аналіз сформованої системи інформації щодо правопорушення в певний момент розслідування. У той же час із цим завданням чудово впорається штучний інтелект, який на рівні комп'ютерної програми може імітувати мислення людини.

У криміналістичній літературі штучний інтелект визначається як «комп'ютерні системи, здатні не лише виконувати певні завдання за задалегідь заданим алгоритмом, а й вирішувати творчі завдання на основі аналізу значної за обсягом різноманітної інформації та імітувати процеси мислення людини» [3, с. 6]. Щодо правозастосовної сфери, це створення програмного забезпечення, що дасть змогу аналізувати наявні дані і допомагати у прийнятті процесуальних рішень під час розслідування кримінальних правопорушень [4, с. 39]. Створення комп'ютерних програм та навчання машин, за допомогою яких можна здійснювати аналіз інформації у кримінальному провадженні, буде сприяти прийняттю правильних тактичних рішень. Рівні прийняття тактичних рішень різні. Можна назвати деякі з них, основні: а) організація та планування розслідування; б) визначення та застосування систем слідчих (розшукових) дій; в) розроблення та реалізація тактичних операцій; г) розроблення тактики та проведення окремих слідчих (розшукових) дій тощо.

Отже, штучний інтелект на досудовому розслідуванні може розширити можливість використання засобів, методів та технологій криміналістики та пропонування варіантів прийняття рішень, зокрема, і в межах криміналістичної

тактики. Створення технологій та програм, які за допомогою певного набору алгоритмів зможуть імітувати діяльність людського мозку, дасть змогу створити інтелектуального помічника особі, яка здійснює розслідування, у процесі прийняття нею тактичних рішень.

Алгоритми в розслідуванні використовували, відколи з'явилося поняття «типові»: типові версії; типові слідчі (розшукові) дії; типові рішення та ін. Термін «типовий» відображено в окремій криміналістичній методиці як типовий підхід до розкриття та розслідування, що проявляється як певний алгоритм дій. На теперішній час, розвиток інформаційних технологій та комп'ютерної техніки дають змогу створити самонавчальні програми та самонавчальні алгоритми. Використання такого програмного забезпечення дасть можливість значно зменшити час, необхідний для здійснення оброблення інформації щодо правопорушення. Корисним є те, що штучний інтелект може запропонувати різні варіанти дій у розслідуванні, зокрема, й прийняття певного виду тактичних рішень.

Штучний інтелект у процесі прийняття тактичних рішень на досудовому розслідуванні має містити метод розв'язання проблеми. З огляду на типовість, що має місце як під час вчинення правопорушення, так і в процесі його розслідування та розкриття, штучний інтелект зможе знаходити подібну ситуацію в минулому та шляхи її розв'язання. Порівнюючи ситуацію, яку необхідно розв'язати, і ту, що склалася раніше, штучний інтелект буде пропонувати варіанти прийняття тактичних рішень, здатних розв'язати ситуацію. Важливим є «озброєння» штучного інтелекту інформацією щодо наявного структурного зв'язку між елементами досліджуваної інформаційної системи, який суттєво впливає на вибір та прийняття тактичних рішень. Наприклад, елементами такої системи під час планування розслідування можуть бути: а) видова інформація про правопорушення; б) інформація про сліди, обстановку, місце та час вчинення; в) інформація про підозрюваного та ін. У даному випадку зазначені елементи співпадають із елементами криміналістичної характеристики, однак на інших рівнях прийняття тактичних рішень елементи інформаційної системи можуть бути іншими.

Взаємозв'язки між елементами інформаційної системи дають штучному інтелекту змогу використовувати їх для побудови ймовірних висновків щодо поставленого завдання. Акцент на терміні «імовірних» обґрунтовується тим, що слідча ситуація як певна система компонентів динамічна. Прийняття тактичного рішення у певний час є істиною лише щодо вихідної інформації на момент прийняття рішення. Окрім того, необхідно зробити поправку на кількісному та якісному критеріях наповнення штучного інтелекту інформацією, що буде основою висновків розв'язання поставлених завдань. Сортуння вихідної інформації під час внесення її в базу даних програми має бути такою, щоб ця інформація була б сприйнята програмним забезпеченням та структурована в певний спосіб. У будь-якому випадку, який би висновок не запропонував штучний інтелект, кінцевий вибір щодо прийняття тактичних рішень завжди буде робити особа на основі свого досвіду та наявних знань.

Під час прийняття тактичного рішення завжди є ризик допуститися помилок. Використання штучного інтелекту в процесі підготовки до прийняття тактичних рішень дасть змогу виключити вплив на зазначений процес суб'єктивного фактору, що сприятиме здійсненню вибору та прийняттю тактичного рішення або комбінації тактичних рішень із мінімальним ризиком.

Перелік джерел посилання

1. Словник UA. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0> (дата звернення: 08.04.2024).
2. Матулене С., Шевчук В., Балтрунене Ю. Штучний інтелект в діяльності органів правопорядку та юстиції: український та європейський досвід. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. Вип. 4 (29). С. 12—46. DOI: 10.32353/khrife.4.2022.02 (дата звернення: 08.04.2024).
3. Авдеєва Г. К. Проблеми використання систем штучного інтелекту в роботі органів кримінальної юстиції. *Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності* : мат-ли наук.-практ. онлайн-семінару (Харків, 05.11.2020). Харків, 2020. С. 6—10. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18957/1/6-10.pdf> (дата звернення: 08.04.2024).
4. Авдеєва Г. К., Коновалова В. О. Штучний інтелект у боротьбі зі злочинністю: напрями використання та проблеми законодавчого врегулювання. *Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану* : мат-ли кругл. столу, присвяч. Всеукр. тижню права (Харків, 23.12.2022). Харків, 2022. С. 36—39. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19973/1/Avdeeva_36%e2%80%9339.pdf (дата звернення: 08.04.2024).